

Kriminalomsorgen
Bjørgvin fengsel

Sivilombudet
Helga Fastrup Ervik
Akersgata 8
0101 Oslo

U.off § 13

Deres ref:

Vår ref:

Dato:
10.01.2026

—

TILBAKEMELDING PÅ OPPFØLGNING AV FUNN OG ANBEFALINGER I RAPPORT AV 21.10.2025

Det vises til brev av 21.10.2025 i etterkant av Sivilombudets besøk ved Ungdomsenhet vest den 5 – 7 mai 2025.

Rapporten er blitt gjort tilgjengelig for alle ansatte og innsatte som ønsker å lese den.

Sivilombudet har bedt om at fengselet og helseavdelingen gir hver sin tilbakemelding om oppfølgingen av rapportens funn og anbefalinger.

Vedlagt følger Bjørgvin fengsel sin tilbakemelding.

Med vennlig hilsen

Ørjan Fond
fengselsleder

Siren Beathe Gørbitz
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøkadresse:
Olav Bjordalsvei 63

Telefon: 55 25 11 90
Telefaks: 55 25 11 91
Org.nr: 890286712

Saksbehandler:
Gørbitz Siren-Beathe (Bjørgvin fengsel)
E-post: postmottak.bjorgvin-
fengsel@kriminalomsorg.no

Vurdering av vilkår for bruk av sikkerhetscelle

Det er iverksatt tiltak for å sikre at sikkerhetscelle bare brukes når tiltaket er tvingende nødvendig, at mindre inngripende tiltak forges har vært forsøkt eller er vurdert å være åpenbart utilstrekkelig, og at inngrepet er forholdsmessig.

Herunder tilrettelgging av oppfriskning av regelverk for alle ansatte i operativ ledelse. Førstebetjenter skal følger opp avvik og anførsler som kommer frem i internkontrollen, og melde dette videre til leder. Det er besluttet at det alltid skal være en operativ leder til stede når innsatte har opphold på sikkerhetscelle. Da vi ikke har operativ ledelse på natt, vil en av lederene kalles inn på overtid. Operative ledere er forespurt og har sagt seg villig til å delta og sikre denne ordningen. Beslutningsmyndigheten for bruk av sikkerhetscelle er overført fra operativ leder til inspektør/jurist og disse vil bli kontaktet også utenfor ordinær arbeidstid. Tiltaket sikrer at øvrig ledelse kobles på tidlig og kan da sikre at alle relevante mindre inngripende tiltak er prøvd ut, og sikrer at vilkåret for å ta i bruk sikkerhetscellen er oppfylt.

I etterkant av rapporten fra sivilombudet utarbeidet fengselet en plan for oppfriskning og opplæring til alle ansatte i operativ tjeneste. Opplæringen har fokus på de særlige retningslinjene for mindreårige innsatte, herunder vilkår for utelukkelse fra fellesskapet, vilkår for bruk av sikkerhetscelle, vurdering av hensynet til barnets beste, innsattes rett til å uttale seg, forholdsmessighet og føring av protokoll og tilsynslogg. Denne opplæring gis av juridisk rådgiver på enheten. Videre vil inspektør for ungdomsenheten gjennomgå rutinene for bruk av sikkerhetscelle, utelukkelse fra fellesskapet og rutiner for visitasjon med de ansatte på enheten. For å sikre dokumentasjon på mottatt opplæring / oppfriskning kvitterer ansatte på at de har gjennomført denne.

Ungdomsenheten har kontinuerlig fokus på krav om å benytte mindre inngripende tiltak og på hvordan man skal kunne ivareta de mindreårige innsatte mest mulig skånsomt, når det blir tvingende nødvendig å benytte bruk av tvang, og herunder bruk av sikkerhetscelle. Dette har medført en rekke bygningmessige tilpasninger hvor de ordinære cellene gradvis er blitt mer og mer forsterket for å romme utagerende innsatte. Dette ved at dører av tre er byttet ut til ståldører og toalett og vasker er byttet fra porselen til stål. Tidligere hadde Ungdomsenheten en sikkerhetscelle med et mye mykere preg i form av størrelse og utforming av rommet, samt at innsatte hadde tilgang til toalett, vask og dusj. Denne cellen var ikke robust nok til å ivareta utagerende innsatte. I etterkant av at den ble fullstendig knust ble den bygget om til den cellen som var vist under tilsynet, som er i henhold til standardisering godkjent av KDI. For å begrense bruken av sikkerhetscellen ble det laget en forsterket celle som kan romme innsatte som er utagerende, men som samtidig gir tilgang til seng, dusj, toalett og tv. I etterkant av dette tilsynet er det på ny iverksatt en rekke tiltak knyttet til forbedringer av cellene. For å bedre kunne ivareta mindreårige innsatte når sikkerhetscelle og skjermingscelle må benyttes, samt at en ordinær celle er forsterket ytterligere, slik at enheten kan ivareta og romme dem som er svært utagerende og utgjør en stor sikkerhetsrisiko enten for seg selv eller andre. For å sikre riktig oppgraderingen av cellene har Ungdomsenheten fått bistand av psykologen på enheten. Sikkerhetscellen er malt slik at det er fargekontraster i rommet i tillegg til vegg av trepanel. Det er kommet veggprint på vegg innerst i rommet. For å forhindre at madrassen på sikkerhetscellen blir brukt til å begrense innsyn på cellen, er det bestilt inn en leddet madrass. Når det gjelder innsyn til cellen jobber enheten med å få folie på vinduet for å hindre innsyn, samt at man ser på mulige tiltak på selve uteområdet. På skjermingsrommet er det også malt kontrastfarger på vegg, og det er kommet veggprint på døren for å gi innsatte sanseinntrykk. Det er i tillegg bestilt egnet stol og bord i stoff, samt det er sydd en sittepute til vindusposten. Det er tatt inn dyne og pute med sengetøy på rommet. På dette rommet ser man på mulighet for å få folie på deler av vinduet. Målsettingen på Ungdomsenheten er å kunne håndtere innsatte på egen celle. For ytterligere å kunne å begrense bruken av skjermingsrom og sikkerhetscellen har fengselet oppgradert en ordinær celle ved at det er kommet beroligende kontrastfarger på vegg, veggprint på dør og møblemanget er forsterket og utformet slik at muligheten for å knuse det er blitt mindre.

Vedlagt følger bilder på oppgraderinger gjort på enheten i tråd med de rapporterte funn og tilbakemeldinger som kom frem i rapporten.

Ungdomsenheten vurderer alltid hensynet til barnets beste i alle enkeltvedtak og i alle avgjørelser som tas knyttet til driften på enheten. Som sivilombudet påpeker kommer individuelle vurderinger om hvordan hensynet til barnets beste er vektlagt ikke godt nok frem i vedtakene om bruk av sikkerhetscelle. Det gis derfor en fornyet opplæring av lederene. For å sikre at innsatte får si sin mening og håndteres individuelt i vanskelige situasjoner utarbeides det for hver enkelt innsatt en «Trygghetsplan». Denne planen utarbeides sammen med den innsatte og har blant annet som målsetting å la innsatte få mulighet til å si hvilke situasjoner som er vanskelig og hvilke behov vedkommende har i disse situasjonene, samt at innsatte får forklart hvordan enheten håndterer ulike situasjoner og hvorfor det gjøres på denne måten. I tillegg har innsatte tilbud om ukentlig ungdomsemøter hvor de får mulighet til å uttale seg i saker som angår dem. I noen situasjoner er det ikke mulig å la innsatte få uttalt seg i forkant av tvangsbruken, for eksempel ved uforutsette eller akutte voldshendelser. Her må ansatte håndtere

innsatte umiddelbart for å forhindre alvorlig skade på andre innsatte, ansatte, eller den innsatte selv. Ved slike tilfeller kan ikke innsatte få uttale seg i saken før situasjonen er avverget og roet ned. Det blir i disse situasjonene gitt mulighet for innsatte å få uttalt seg så snart som mulig. Det er implementert i rutinen at innsatte som plasseres på sikkerhetscelle eller utelukkelse fra fellesskapet skal få tilgang til advokat for å få bistand til å vurdere om vedtaket skal påklages.

For å sikre dokumentasjon og konkrete begrunnelser for at alle lovens vilkår er oppfylt er det utarbeidet en internkontroll som skal benyttes av den som tar beslutningen om bruk av sikkerhetscelle.

I forhold til anbefaling om at sikkerhetscelle ikke bør brukes for å forebygge eller håndtere selvskading eller selvmordsforsøk så er ungdomsenheten vest enig med sivilombudet i deres anbefaling. For å forebygge bruk av sikkerhetscelle for disse innsatte vil ungdomsenheten vest i større grad vurdere fremstilling til legevakten i de tilfeller man mener at det er fare for selvskading eller selvmord. I tillegg vil ungdomsenheten anmode om at fengselshelsetjenesten og psykolog på enheten, i enda større grad er tettere på, og bistår i håndtering av disse innsatte.

Videre vil ungdomsenheten i løpet av 2026 videreføre fokus på opplæring av alle ansatte i forhold til håndtering av innsatte hvor det foreligger fare for selvskading eller selvmord, samt sikre at alle ansatte får kompetanseheving i konfliktdependende kommunikasjon. Ungdomsenhet vest vil imidlertid påpeke at i de tilfellene hvor alle alternative tiltak er prøvd ut eller at det ikke finnes tilstrekkelige alternativer, anses bruk av sikkerhetscelle som er nødvendig for å forhindre at liv går tapt.

Fengselets håndtering av ungdommer i sikkerhetscelle

Ungdomsenheten vest har hatt en gjennomgang av egne rutiner for å sikre at det alltid gjøres en individuell vurdering når det brukes håndjern, når innsatte kroppsviseres eller fratas klær ved bruk av sikkerhetscelle. Dersom dette benyttes, skal det komme frem i vedtaket sammen med begrunnelse for bruken, samt registreres i innsattes journal i Kompis. For å sikre at dette blir gjennomført vil bruk av andre tvangsmidler og visitasjon under opphold på sikkerhetscelle bli en del av internkontrollen ved Bjørgvin fengsel som oversendes regionalt nivå hver måned.

For å sikre at det er mulig å ivareta personlig hygiene, og få inn mat og vann på sikkerhetscellene har fengselet gjort presiseringer i rutinen hvor innsattes rett ivaretas. Videre er det startet et arbeid med å se på muligheten for å få installert vann på sikkerhetscellen. Dette skal være mulig og ønsket om endring er meldt inn til Kriminalomsorgsdirektoratet, da dette krever godkjenning.

Når det gjelder anbefaling knyttet til at fengselet bør styrke oppfølgingen av innsatte på sikkerhetscelle for å forebygge isolasjonsskader og sikre at oppholdet blir avsluttet så raskt som mulig har man sammen med de ansatte på avdelingen gjennomgått hvilke alternative tiltak man har. Ny ordning med at det alltid skal være operativ ledelse til stede vil ivareta fortløpende vurdering av tiltaket. I tillegg vil de ansatte få kompetanseheving i konfliktdependende kommunikasjon. Det er en praksis at man tilbyr innsatte mulighet for kontakt med prest eller imam. I tillegg sikrer rutinene og internkontrollen at det legges til rette for at innsatte umiddelbart etter iverksettelse får ta kontakt med sin advokat, helseavdeling og psykolog (denne tjenesten er imidlertid kun tilgjengelig på dagtid og i ukedager) og andre nære pårørende. I tillegg vil fengselet benytte innsattes utarbeidede trykghetsplan og iverksette individuelle tiltak i henhold til denne.

Tilgang til helsepersonell

Fengselet er i retningslinjer forpliktet til å varsle og innhente uttalelse fra lege når innsatte settes på sikkerhetscelle. Dette er fastsatt i rutinene for bruk av sikkerhetscelle, og fengselet mener at det er en praksis som overholdes. Imidlertid ser man at det er mangler når det gjelder å dokumentere at lege er kontaktet og selve uttalelsen fra legen. For å sikre at dette kommer på plass vil forholdet følges opp i fengselet internkontroll. For å styrke samarbeidet med fengselshelsetjenesten har man tatt helseavdelingen med i det tverretatlige teamet. Erfaringer frem til nå viser at dette er positivt ved at det styrker samarbeidet mellom enhetene og i større grad, sikrer at innsatte får den tilgang til helsehjelp som de har behov for, samt at fengselet kan få råd og veiledning i håndtering av utfordrende problemstillinger. Ifølge veilederen for helse og omsorgstjenester til innsatte fra september 2025 skal kommunen tilby helsesykepleiertjeneste til alle unge innsatte. Regionen har samarbeidet med Bergen kommune om oppfølgingen av dette i det ordinære trepartssamarbeidet.

I forhold til punkt 9 og 10 er det den kommunale helsetjenesten som må redegjøre for praksis og anbefalinger fra Sivilombudet.

Tilgang til advokat

Det er tatt inn i fengselet rutiner at innsatte ved utelukkelse fra fellesskapet og ved opphold på sikkerhetscelle så snart som mulig skal få ta kontakt med sin advokat, og gjennomføre en samtale i full konfidensialitet. For å sikre at rutinen blir overholdt kontrolleres praksisen i fengselets internkontroll.

Fengselets fortløpende vurdering av plassering i sikkerhetscelle

For å sikre at det gjøres fortløpende vurderinger av om lovens vilkår for fortsatt plassering i sikkerhetscelle er oppfylt samt sikre at sikkerhetscelleopphold avsluttes umiddelbart når lovens vilkår ikke lenger er oppfylt vil, tilstedeværelse av operativ leder sikre dette.

Bruk av den forsterkede celle i forbindelse med sikkerhetscellebruk

Fengselet vil sikre at vedtak om utelukkelse tydelig beskriver hvordan utelukkelsen skal gjennomføres herunder at det i vedtak og registrering i Kompis kommer frem hvilken celle innsatte har hatt opphold på her, herunder ordinær (egen) celle eller skjermingsrom. Videre vil det fremover føres en manuell statistikk over de utelukkelsene som har vært gjennomført på skjermingscelle. I forhold til anbefaling om at ytterligere restriksjoner og sikkerhetstiltak dokumenteres er det i liket med opphold på sikkerhetscelle tatt inn i rutinen for utelukkelse fra fellesskapet, at ved bruk av tvangsmidler, visitasjon og andre forhold så skal bruken og begrunnelsen fremkomme i vedtaket, samt journalføres i Kompis. For å sikre at rutinen overholdes vil forholdet være en del av fengselet internkontroll.

Forebyggende tiltak

For å sikre at alle som beslutter bruk av sikkerhetscelle har god nok opplæring gis det oppfriskning til alle ledere i regelverket som gjelder for mindreårige. I tillegg er beslutningsmyndigheten flyttet fra operativ leder til inspektør/jurist

Fengselet arbeider med å utarbeide rutiner i forbindelse med bruk av sikkerhetscelle, utelukkelse fra fellesskapet som sikrer at det blir tatt i bruk tolk når det er nødvendig for å sikre god kommunikasjon, både for å forebygge tvangsbruk og for å kommunisere med den innsatte i forbindelse med tvangsbruk. Erfaringsmessig har det imidlertid vist seg å være utfordrende å få tak i riktig tolk på kort varsel, samt at det er utfordrende å få innsatte til å samarbeide om bruk av tolk pr. telefon når en situasjon har eskalert. For at innsatte til enhver tid har mulighet for å kommunisere med ansatte har fengselet anskaffet Ipad med oversettelsesprogram for å sikre noe kommunikasjon med innsatte frem til man klarer å få på plass tolketjenesten. Videre kan denne brukes i enheten daglig slik at at fengselet og innsatte har fortløpende kommunikasjon.

Fengselet arbeider med å etablere en arena for gjennomgang med ansatte etter hendelser som har medført utelukkelse eller bruk av sikkerhetscelle. Dette for å evaluere hendelsen, finne læringspunkter og se på om det var noe som kunne vært gjort annerledes. I tillegg vil man rutinemessig etter en utelukkelse eller et opphold på sikkerhetscellen ha en gjennomgang av hendelsen med innsatte med fokus på hvordan tvangsbruken opplevdes for den innsatte i form av en gjenopprettende samtale. Under denne samtalen skal man også ta en evaluering av trykksplanen. I tillegg vil man for å forebygge at situasjoner eskaleres innføre en praksis hvor det alltid skal gjennomføres en samtale med innsatte etter en «time out» og denne samtalen skal journalføres i Kompis.

Internkontroll

Det gjennomføres to internkontroller ved Bjørgvin fengsel. En som benyttes internt ved hver utelukkelse fra fellesskapet og ved bruk av sikkerhetscelle (sjekklisten følger vedlagt), og en som utarbeides månedlig og oversendes Kriminalomsorgen region vest. Denne internkontrollen gjennomgår alle dokumenter knyttet til hendelser som har medført bruk av utelukkelse fra fellesskapet og bruk av sikkerhetscelle. Internkontrollen skal sikre at tiltakene gjennomføres i tråd med regelverket, at det er forholdsmessig, at hensynet til barnets beste er ivarettatt og at den innsatte får nødvendig oppfølging.

Med vennlig hilsen

Ørjan Fond
fengselsleder

Siren Beathe Gørbitz
seniorrådgiver